

ГОМУМИ УРТА БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫНДА
ТАТАР ТЕЛЕН ТУГАН ТЕЛ БУЛАРАК ӨЙРӘНҮЧЕ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН
ТАТАР ӘДӘБИЯТЫ ДӘРЕСЛӘРЕН
КАЛЕНДАРЬ-ТЕМАТИК ПЛАНЛАШТЫРУ
(яки татар әдәбиятын укуының кыскартылган варианты)

7 нче сыйныф
Аңлатма язуы

Татар әдәбияты дәресләренен төп бурычлары:

- татар әдәбияты тарихының төп фактларына нигезләнеп, әдәби әсәрне уку һәм анализлау күнекмәләре формалаштыру;
- матур әдәбият әсәрләрен мөстәкыйль уку ихтыяжы булдыру;
- укучыларның телдән һәм язма сөйләмнәрен үстерү;
- татар халкына, аның әдәбияты һәм мәдәниятенә хөрмәт, дөньяга гуманлы караш, башка халыкларның мәдәниятләре белән кызыксыну тәрбияләү.

7 нче сыйныфта татар әдәбияты фәне кимендә атнага 2 сәгатьтән ел буена 68 сәгать укуытылырга тиеш. Нәкъ шул очракта гына әдәбият предметы буенча куелган максатларга өлешчә булса да ирешергә мөмкин. Әдәбиятны 68 сәгать күләмдә өйрәтү методикасы тулы күләмдә алда исемнәре күрсәтелгән эсбапларда, бәйнә-бәйнә, тәфсилләп, һәр дәреслән, дәрсстә этаплап, минутлап һәм тасвирлап аңлатылды. Методик эсбапларны Казан шәһәрндә, Ямашев проспектындагы 51-71 нче офистан теләсә кайсы көндә сатып алырга була. “Мәгариф-Вакыт” нәшриятының үз сайты бар, телефоннары эшлән тор. (<http://magarif-vakyt.ru> E-mail: valeevmx@mail.ru) Соңгы вакытларда мәктәпләрнең күпчелегендә татар әдәбияты атнага берәр сәгатьтән, елга 34 сәгать күләмдә планлаштырыла. Предмет буенча әлегә тематик план шул очракны гына искә алып төзелде. Әдәби материалның яртысын, эчтәлеккә зыян китермичә, тулысынча кыскарту әдәбиятны укуыту кануннарына берничек тә туры килә алмый. Кайбер дәресләрдә укуытучының әдәби материалны төркемлән тә бүлән бирүе күз алдында тотылды.

Гомуми урта белем бирү оешмалары өчен Татар әдәбиятыннан программа Россия Федерациясенен “Мәгариф турында”гы Законы (7 нче маддә), Россия Федерациясә хөкүмәте раслаган (2001 нче ел, 29 нчы декабрь, №1756) “Россия мәгарифен яңарту Концепциясә”, Татарстан Республикасының “Мәгариф турында”гы Законы, “Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында” Татарстан Республикасы Законы (9 нчы маддә) кебек норматив документларга һәм татар әдәбиятыннан гомуми белем бирүнең дәүләт стандартларына нигезләнән эшләнән.

Эш программасын төзү өчен материал исемлеге:

1. Дәреслек:

Хәсәнова, Ф.Ф. Татар әдәбияты: рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен д-лек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 7 нче с-ф. Ике кисәктә / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина, Ә.Н.Сафиуллина; [рәссамы Фәридә Ризаева]. – Казан: “Мәгариф–Вакыт” нәшр., 2014. – 143 б, 135 б.

2. Электрон дәреслек:

Хәсәнова, Ф.Ф. Татар әдәбияты: рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен д-лек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 7 нче с-ф. Ике кисәктә / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина, Ә.Н.Сафиуллина; [рәссамы Фәридә Ризаева]. – Казан: “Мәгариф–Вакыт” нәшр., 2015.

3. Методик ярдәмлек:

Хәсәнова, Ф.Ф. Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмаларында (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар белән) эшләнүче укуытучылар өчен методик эсбап. 7 нче с-ф. / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина, Ә.Н.Сафиуллина. – Казан: “Мәгариф–Вакыт” нәшр., 2014. – 151 б.

4. Эш дәфтәре (һәр укучы өчен контроль-диагностика материаллары)

Хәсәнова Ф.Ф. Һәр дәрескә тестлар: диагностика буенча эш дәфтәре. 7 нче сыйныф / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина. – Казан: “Мәгариф–Вакыт” нәшр., 2016. – 103 б.

5. Сочинение язарга өйрәнү ярдәмлеге

Хәсәнова Ф.Ф. Сочинение язарга өйрәнәбез: укуытучылар өчен методик кулланма / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина. – Казан: “Мәгариф–Вакыт” нәшр., 2016. – 159 б.

6. Авторлык программасы

Хәсәнова, Ф.Ф. Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен татар әдәбиятыннан авторлык программасы (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен) 5–9 сыйныфлар. Яңартылган, тулыландырылган, төзәтелгән 2 нче басма / Ф.Ф.Хәсәнова, Г.М.Сафиуллина, М.Я.Гарифуллина. – Казан: “Мәгариф–Вакыт” нәшр., 2016. – 63 б.

КАЛЕНДАРЬ-ТЕМАТИК ПЛАНЛАШТЫРУ

№	Дәрес темасы, эчтәлегә, төп эшчәнлек төрләре	Дәреслекнең 1 кисәге	Дәреслек нең 2 кисәге	Дәрескә бирелгән сәгать саны	Үткәрү вакыты: план буенча	Үткәрү вакыты: фактта
1	БСҮ. Галиҗәнап Китап.	Д.Гайнетдинова. Галиҗәнап Китап (6-7 нче бит).		1		
Халык авыз ижаты (7)						
2-3	Татар халык авыз ижаты. Риваять. “Болгар каласының корылуы турында”.	Әдәбият теориясе. Риваять. “Болгар каласының корылуы турында”, Л.Лерон. “Болгар. Кол Галигә куелган һәйкәл” фотосы (8-11 нче бит).		2		
4	“Сихерче кыз” риваяте.	“Сихерче кыз” риваяте, Э.Турнереллиның “Казан калгасы” картинасы (11-13 нче бит).		1		
5	Казан ханлыгы чорына караган тарихи җырлар.	Казан ханлыгы чорына караган тарихи җырлар. “Сөембикә китеп бара”, “Тоткын Сөембикә җыруы”, Ф.Халиков. “Казан ханлыгы чорында Кремль” (12-16 нчы бит).		1		
6	СТУ. “Тоткын Сөембикә җыруы”.	Сөембикәгә багышланган чаралар		1		
7	Эпос-дастаннар. “Жик Мәргән”.	Эпос-дастаннар. “Жик Мәргән” (16-20 нче бит).		1		
8	Мәкальләр һәм әйтемләр.	Мәкальләр һәм әйтемләр. Мәкальләр. Әйтемләр (21-24 нче бит).		1		
Борынгы әдәбият (1)						
9	С.Сараи. “Сөһәйл вә Гөлдерсен”.	Борынгы әдәбиятыбыз үрнәкләре. С.Сараи. «Сөһәйл вә Гөлдерсен» әсәре турында. С.Сараи. “Сөһәйл вә Гөлдерсен”нән өзекләр (25-30 нчы бит).		1		
XVIII йөз әдәбияты (1)						
10	Хикәят. “Мәжмугыл-хикәят”.	Мәжмугыл-хикәят. Хикәят. Н.Нәкъкаш-Исмәгыйль. Сабак бирә торган әсәрләр. Солтан Мәхмүт Газнәви һәм үткен сүзле, зиһенле фәкыйрьләр (31-35 нче бит).		1		
XIX йөз әдәбияты (3)						
11-12	З.Һади. “Мәгъсум”.		XIX йөз әдәбияты — татар әдәбияты үсешендә әһәмиятле этап, З.Һади. “Мәгъсум” (17-27 нче бит).	2		
13	Фән-гыйлем турында мәкальләр.		Ф.Яруллин. “Кирәк күңел өчен”, Фән-гыйлем турында мәкальләр (17-28 нче бит).	1		
XX йөз әдәбияты (6)						

14	Г.Тукайның тормышы һәм ижаты.	Г.Тукай (36-39 нчы бит).		1		
15	Г.Тукай. “Милли моңнар”.	Г.Тукай. “Милли моңнар”, О. Хәбибуллин. “Тукай портреты” картинасы (39-42 нче бит).		1		
16	М.Хөсәен. “Тукай — шигъри кыябыз”.	М.Хөсәен. “Тукай — шигъри кыябыз” (42-46 нчы бит).		1		
17	БСҮ. Сочинение. “Күңел кылларын тибрәтүче шагыйрь”.			1		
18	Г.Ибраһимов. “Табиғат балалары”.	Г.Ибраһимов. “Табиғат балалары” (53-65 нче бит).		1		
19	Пейзаж.	Пейзаж. А. Пластов. “Печән өсте” картинасы, Р. Заһидуллин. “Печәнгә төшү” картинасы, Г.Сәгыйров. “Жәйге этюд” шигыре (53-67 нче бит).		1		
1920-1930 нчы еллар әдәбияты (2)						
20-21	Һ.Такташ. “Алсу”. Поэма.	Һ.Такташ, Һади Такташ. “Алсу”. Поэма. (47-52 нче бит).		2		
Сугыш чоры әдәбияты (2)						
22	Ф.Кәрим. “Бездә яздыр”.	Ф.Кәрим. “Бездә яздыр” (68-70 нче бит).		1		
23	Г.Кутуй. “Рәссам”.	Г.Кутуй. “Рәссам” (70-75 нче бит).		1		
Сугыштан соңгы әдәбият (5)						
24	С.Хәким.	С.Хәким (75-76 нче бит).		1		
25	С.Хәким. “Бакчачылар”.	С.Хәким. “Бакчачылар” (77- 87 нче бит).		1		
26	Ә.Еники.	Ә.Еники (93-95 нче бит).		1		
27	Ә.Еники. “Кем жырлады?”	Ә.Еники. “Кем жырлады?”(95-101 нче бит).		1		
28	СТУ. Повесть. Үзәң теләгән бер язучының повестен укып, сюжетын сөйләү.			1		
60-80 нче еллар әдәбияты (2)						
29	М.Мәһдиев. “Без — кырык беренче ел балалары” (өзек). “Менә дигән бер майор...”. Троп. Метонимия.	М.Мәһдиев. “Без — кырык беренче ел балалары” (өзек). “Менә дигән бер майор”, Троп. Метонимия. (108-112, 122 нче бит).		1		
30	М.Мәһдиев. “Без — кырык беренче ел балалары” (өзек). “Йокы килә”. Автобиографик әсәрләр.	М.Мәһдиев. “Без — кырык беренче ел балалары” (өзек). “Йокы килә”, Автобиографик әсәрләр, (113-115, 122 нче бит).		1		
Хәзерге әдәбият (1)						
31	М.Галиев. “Нигез” (өзек) 1нче бүлек.	М.Галиев. “Нигез” (өзек) (125-130, 131 - 134 нче бит).		1		
Тәржемә әсәрләр (1)						

32	А.Пушкин. “Кышкы кич”. “Мин яраттым Сезде!”. “Мин яраттым Сезде!”.	А.Пушкин. “Кышкы кич”, “Мин яраттым Сезде!”, Л.Шагыйрьжан. “Минем дә үз Пушкиным бар...” (135-137 нче бит).		1		
Фантастик әсәрләр (1)						
33	А.Тимергалин. “Сәер планетада”. Фантастика.		А.Тимергалин. “Сәер планетада”. Фантастика (111-117 нче бит).	1		
		Кабатлау, йомгаклау (1)				
34	Ел бие үткәннәрне йомгаклау. Р.Фәйзуллин. “Бердәнбер”. Г.Афзал. “Акыл, намус, белем”.	Г.Афзал. “Акыл, намус, белем”.	Р.Фәйзуллин. “Бердәнбер”.	1		

**мәҗбүри укылырга тиешле әсәр.*